

Duurzaam presteren én duurzaam belonen

Het DOP-systeem – voorstel voor beoordeling van groene prestaties in de landbouw

**P. Terwan
A. Stegeman
B. Edel
L. den Boer
J. van Bergen
G. Bakker**

**Stichting In Natura
Centrum voor Landbouw en Milieu
Stichtingen Landschapsbeheer Noord-Holland, Zuid-Holland en Zeeland
Paul Terwan onderzoek & advies
Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Waterland
Koninklijke Nederlandse Toeristenbond ANWB
(namens de Groene Hart-Manifestpartijen)**

Haarlem, september 2000

Samenvatting

Behoeftte aan omvattend beoordeelingssysteem voor groene prestaties

Steeds meer agrariërs zetten zich in voor natuur en landschap, voor bovenwettelijke milieuprestaties en voor een betere toegankelijkheid van het landelijk gebied. Daarmee komen zij tegemoet aan een maatschappelijke vraag naar een schone productie en een aantrekkelijk platteland. De markt belooft deze inspanningen nog nauwelijks. Daarom draagt ook de overheid bij aan 'groen voorloperschap' in de land- en tuinbouw, bijvoorbeeld met fiscale maatregelen en met 'groenfinanciering' (aantrekkelijke kredietrente). Het is zelfs de bedoeling om op den duur Europese inkomenssteun te koppelen aan groene prestaties.

De vraag is: wat is nu duurzaam, steunwaardig ondernemerschap? In Nederland en ook op Europese schaal bestaan diverse product- en bedrijfskeurmerken die die duurzaamheid beogen af te bakenen, maar die richten zich doorgaans op kleine groepen voorlopers (bijv. biologische drijven) en honoreren lang niet alle groene prestaties. Met name voor natuur en landschap, duurzame energie en openstelling van het landelijk gebied zijn er duidelijke lacunes. Overheid, samenleving en agrarische sector hebben behoefte aan een omvattend beoordeelingssysteem voor groene prestaties.

Hoe werkt het DOP-systeem?

De stichting In Natura heeft, mede gefinancierd door het LNV-Stimuleringskader en terzijde gestaan door andere organisaties voor duurzame landbouw, natuurbescherming en toerisme, een omvattend beoordeelingssysteem voor groene prestaties ontwikkeld: het systeem van duurzame ondernemerspunten (DOP). Een dergelijk puntensysteem is ook al in gebruik voor fiscale steun aan duurzaam bouwen en in de agrarische sector bijvoorbeeld voor Groen-Labelkassen. Het idee is dat een agrariër voor welomschreven bovenwettelijke groene prestaties, maatregelen of investeringen punten (DOP) krijgt toegekend. Bij een bepaalde DOP-score komt hij in aanmerking voor beloning. Zo zou hij bijvoorbeeld bij 60 DOP in aanmerking kunnen komen voor Duurzame ondernemersaftrek (Doa) en bij 100 punten voor groenfinanciering. Een bedrijf hoeft dus niet op alle duurzaamheidsthema's aan strenge bovenwettelijke eisen te voldoen om in aanmerking te komen voor beloning. Het DOP-systeem is geen nieuw certificaat en concurreert ook niet met bestaande certificaten.

Een democratische en dynamische puntencommissie

Wie bepaalt welke zaken DOP-waardig zijn en hoeveel DOP worden toegekend? Daarvoor wordt in onze voorstellen een democratische, maar slagvaardige puntencommissie in het leven geroepen waarin de verschillende betrokken partijen (overheid, maatschappelijke organisaties en georganiseerde landbouw) zijn vertegenwoordigd. Deze commissie adviseert de verantwoordelijke overheden en laat zichzelf van 'technisch' advies dienen door een technisch-wetenschappelijke werkgroep. De commissie is gemêleerd samengesteld en streeft naar consensus – duurzaamheid is immers eerder een zoekrichting dan een wetenschappelijke blauwdruk – maar beschikt over een stemprocedure om bij verschil van mening toch knopen te kunnen doorhakken.

Welke beloningen zijn denkbaar?

Op korte termijn mikken we met het DOP-systeem vooral op beloningen van overheidswege, op langere termijn kan het systeem ook een rol spelen bij beloning vanuit de (consumenten)-markt. Actuele tegenprestaties vanuit de overheid zijn fiscale maatregelen zoals Duurzame ondernemersaftrek en Groenfinanciering. Daarnaast zijn er andere fiscale faciliteiten denkbaar (bijv. fiscale vrijstelling van 'groene' inkomsten). Daarnaast liggen er belangrijke beloningsmogelijkheden in selectieve bevoordeling van groene voorlopers bij:

- toekenning van stimuleringspremies en investeringssteun;
- verdeling van grond, melk- en mestrechten en emissierechten;
- regelgeving (nieuw of bestaand).

Verhouding tot bestaande certificaten

Het DOP-systeem is een beoordelingssysteem en geen zelfstandig certificaat en concurreert dus ook niet met bestaande certificaten. Net als de meeste certificaten beoogt het DOP-systeem wel waarborgen te verstrekken voor 'maatschappelijk ondernemen' en hanteert het daarbij (net als sommige certificaten) een puntensysteem. Het DOP-systeem kan daarmee wel basis vormen voor een certificaat. Anders dan de meeste bestaande certificaten is het DOP-systeem echter:

- flexibel: het biedt de samenleving de mogelijkheid om de definitie van duurzaamheid periodiek aan te scherpen en agrariërs veel keuzemogelijkheden om - door voortdurend te werken aan duurzaamheid - voor beloning in aanmerking te komen;
- progressief: waar de meeste certificaten een 'alles-of-niets'-systeem hanteren (vast eisenpakket), kunnen in het DOP-systeem punten worden gescoord voor velerlei bovenwettelijke prestaties. Dat is meer motiverend voor agrariërs en maakt het bovendien mogelijk om budgetten voor duurzaam ondernemen van meet af aan ten volle te benutten. Door geleidelijke aanscherping van de DOP-lijsten kan na verloop van tijd evenzogoed het hoge ambitieniveau van sommige certificaten worden bereikt;
- relatief eenvoudig en goedkoop, doordat er geen aparte controle-organisatie hoeft te worden opgezet.

Met het DOP-systeem kunnen (op basis van maatschappelijke consensus) verschillendsoortige prestaties ('appels en peren') bij elkaar worden opgeteld. Hiermee is het een universeel en dynamisch systeem voor het waarderen van groene prestaties.

Voorbeeldberekening DOP-toekenning melkveebedrijf (46 ha)

Milieu

1. Stikstofoverschot in 255 kg bij een norm van 275 kg:
 $275 - 255 = 20 \text{ kg} \times 0,5 \text{ DOP per kg}$ 10 DOP
2. Maatregelen en investeringen:
 - keuring kunstmeststrooier 1 DOP
 - monsternamen fostaattoestand bodem op minimaal 25% bedrijfsoppervlak 1 DOP
3. Bestrijdingsmiddelen: alleen pleksgewijze bestrijding, maar wel met een 'rood' middel: $8 \text{ DOP} - 2 \text{ DOP} =$ 6 DOP

Dierenwelzijn

Beweiding minimaal 100 dagen gedurende 8 uur/dag 10 DOP

Natuur en landschap

1. Weidevogelbescherming op gehele bedrijfsoppervlak 10 DOP
2. Blijken van vakbekwaamheid:
 - cursus agrarisch natuurbeheer 5 DOP
 - bedrijfsnatuurplan 5 DOP
3. Betaald natuur- en landschapsbeheer:
 - 10,7 km slootkant à f 450 = f 4.815,-
 - onderhoud geriefhoutbosje $100 \text{ m}^2 \times f 6,- \text{ per m}^2 = f 600,-$
 - onderhoud hoogstamboomgaard: $15 \text{ bomen} \times f 20,- = f 300,-$
 - natuurvriendelijke oever: $0,5 \text{ km} \times f 2.500,- = f 1.250,-$
 - Totaal f 6.965,- over 46 ha = f 151,- per ha $\times 0,25 \text{ DOP} =$ 38 DOP
4. Onbetaald beheer: onderhoud erfbeplanting: $3 \text{ DOP} \times 2 =$ 6 DOP

recreatie

1. Openstelling bedrijf voor bezoekers en excursies 7 DOP
2. Medewerking aan evenementen (Landschapsdag, Landelijke voetpadendagen) 7 DOP
3. Vaar- en wandelprogramma langs interessante delen bedrijf 7 DOP

Totaal-generaal (geen rekening houdend met eventuele maxima per box) 113 DOP